

De abdij van Averbode, een paradijs voor steenbewonende korstmossen.

Dries Van den Broeck¹

Excursieverslag

Op een warme en bijwijlen zeer hete dag stonden op 24 augustus 2019 tien korstmosliefhebbers te popelen om de abdij van Averbode in te treden (IFBL-kmhok D5.28.41) (Figuur 1). Niet om één of andere religieuze plechtigheid bij te wonen noch om het daar gebrouwen abdijsbier te proeven maar wel om de oude muren op korstmossen te inventariseren. Deze locatie was ons aanbevolen door onze huisfotograaf Ronny Dingemans die het gebied al verkend had.

Figuur 1

Op aanraden van Daniel De Wit trokken we eerst naar een eindpunt van de omheiningmuur. Een steriele en abundant aanwezige groene korst trok al direct onze aandacht maar omdat we er geen naam op konden kleven werd een stukje verzameld. Later tijdens de excursie zou Peter D'Joos ons erop wijzen dat zijn uv-lamp een oranje verkleuring liet zien. Dat wees, na het raadplegen van de Veldsleutel korstmossen (Toetenel & Aptroot 2019), op *Psilolechia lucida* (UV-mos). Van een ander grijsig thallus met bruine apotheciën werd ook een stukje in een zakje gestoken. Na microscopisch onderzoek bleek het *Lecania erysibe*

¹ Agentschap plantentuin Meise, Nieuwelaan 38, B-1860 Meise (dries.vandenbroeck@plantentuinmeise.be)

(stofglimschotelkje) te zijn. Een *Circinaria* (dambordje) met een eerder grijze dan witte kleur werd uitgesleuteld tot *C. contorta* (rond dambordje). Het aanstippen met bleekwater (C) van een soort van het geslacht *Myriolecis* (schotelkorst) gaf een oranje verkleuring van de schijf van de apotheciën, *M. antiqua* (kerkschotelkorst) dus. De aanwezigheid van *Trapelia placodioides* (wit sterschotelkje) kon ook bevestigd worden door het witte en soredieuze thallus aan te stippen met bleekwater (C+ rood). Geleidelijk aan verlieten we de beschaduwde zijde van de muur en werd *Diploicia canescens* (kauwgommos) meer en meer abundant. Onderweg passeerden we enkele kalkstenen ornamenten waarop we, verrassend genoeg, een exemplaar van wat ons *Flavoplaca granulosa* leek meenden te vinden. Maar na raadpleging van de literatuur en een vraag aan Claude Roux dienden we deze soort uit onze lijst te schrappen. Op *Variospora flavescens* (gelobde citroenkorst) werd een lichenicole fungus verzameld die, na microscopisch onderzoek, *Muellerella lichenicola* bleek te zijn. Verder op de muur ontdekten we als bijzonderste soorten nog verschillende exemplaren van *Haematomma ochroleucum* (witgerande stofkorst) met een duidelijk vezelig prothallus en *Lecanora rupicola* (dijkschotelkorst) met sterk berijpte apotheciën die met C oranje verkleurden. Een verzonken thallus met grote peritheciën in de voegen van de muur bleek na microscopisch *Acrocordia salweyi* (grote kalksteenwrat) te zijn. Om de voormiddag in schoonheid te eindigen konden we op de ijzerzandstenen boord van een gebouwtje waar de omheiningshoek een rechte muur maakt nog talrijke exemplaren van de verre van alledaagse *Lecanora sulphurea* (zwavelgroene schotelkorst) en *Tephromela atra* (zwarte schotelkorst) aanschouwen. Dit was een goed moment om de hongerige magen te gaan vullen.

Na de maaltijd en het nuttigen van een drankje vervolgden we onze weg langs de muur. Als snel vonden we *Lecanora pannonica* (oosterse schotelkorst) en op het andere uiteinde van de omheiningsmuur een aantal exemplaren van *Toniniopsis aromatica* (muurblaaskorst). Bij een soredieuze tot isidieuze mosterdkeurige korst, die met C een blijvende oranje verkleuring gaf en onder uv-licht ook oranje verkleurde, dachten we aan *Pyrhospora querneae* (grove mosterdkorst). Deze wordt nochtans niet vermeld als voorkomend op steen in de Veldsleutel korstmossen (Toetenel & Aptroot 2019) noch in de Nederlandse veldgids korstmossen (van Herk *et al.* 2017). Vermeulen (s.d.) daarentegen vermeldt in Sleutelen met lichenen wel een zeldzaam voorkomen op steen. Onderzoek van een meegenomen stukje met behulp van een stereomicroscop gaf uitsluiting: zeer kleine, grijze, beschorste stukjes werden zichtbaar tussen de soralen waardoor we tot *Lecidella scabra* (grijsgroene steenkorst) konden besluiten.

Om onze lijst nog wat langer te maken bekeken we ook nog enkele op de grond gevallen takken alsook één enkele linde in het park dat door de onderzochte omheiningsmuur omsloten werd. Daarna leidde Ronny ons nog langsheen een natuurstenen muur waarop we als bijzonderste soorten *Diploschistes muscorum* (duindaalder) en *Lecidea fuscoatra* (gewone granietkorst) aantreffen. En nog was het feest niet afgelopen. Op een drafje bezochten we nog een andeze muur uit ijzerzandsteen die bovenaan afgedekt was met kalksteen (Figuur 2). Talrijk waren de exemplaren van wat we dachten *Acaraspora fuscata* (bruin steenschubje) te zijn maar die na microscopisch onderzoek *Verrucaria macrostoma* (bruine stippelkorst) bleek te zijn met zeer sterk in het thallus ingezonken peritheciën. Op kalksteen konden we nog *Pyrenodesmia variabilis* (donkere citroenkorst) bewonderen en op *Lecidea fuscoatra* (gewone granietkorst) vonden we na microscopisch onderzoek de lichenicole fungus *Muellerella pygmaea* var. *pygmaea*. Moe en opgewarmd maar voldaan gunden we onszelf nog een drankje alvorens huiswaarts te keren.

Figuur 2